

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista

Viite: VN/9330/2019

Invalidiliitto ry kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on 30 000 henkilöjäsentä ja 144 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto näkee päästövähennykset tärkeinä ja liikenteen päästöjen vähentämisen yhtenä välineenä saavuttaa asetetut tavoitteet päästövähennyksille. Tämän huomioiminen osana julkisia hankintoja toimii osaltaan asiaan myönteisesti vaikuttavana toimenpiteenä. Lähestymme lausunnossamme hallituksen esitysluonnosta liikkumisen palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden sekä vammaisten ihmisten yhdenvertaisen liikkumisen mahdollisuuksien näkökulmista.

Vuosina 2018 - 2019 Invalidiliiton tekemien selvitysten perusteella taksipalvelujen saatavuus etenkin haja-asutusalueilla on heikentynyt asemapaikka- ja päivystysveloitteen poistuttua liikennepalvelulaista. Tältä osin jatkohuolena näemme vähäpäästöisen kaluston hankinnasta aiheutuvat kustannukset ja niiden vaikutuksen kaluston saatavuuden haasteisiin. Vammaisten ihmisten julkisesti hankituissa taksipalveluissa käytetään esteetöntä M1-luokan ajoneuvoa sekä tavallista henkilöautoa.

Invalidiliitto näkee hyvänä, että hallituksen esityksen valmistelussa on laaja-alaisesti huomioitu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimus ja sen tarkoitus edistää, suojella ja taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista. Hallituksen esitysluonnoksessa huomioitua syrjintäkieltoa sekä esteettömyys ja saavutettavuus ovat yleissopimuksen johtavina periaatteina.

Taksipalvelut

Vammaisten ihmisten päivittäinen liikkuminen toteutuu oman auton ohella esteetöntä julkista liikennettä tai taksipalveluja käyttäen. Kuntien lakisääteisenä tehtävänä on sosiaalihuoltolain sekä vammaispalvelulain perusteella varmistaa erityisryhmien liikkumisen mahdollisuudet. Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut taksia käyttäen järjestetään vammaispalvelulain nojalla henkilölle, joka vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoistaan. Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun edellytyksenä on, että julkisen joukkoliikenteen käyttäminen on henkilölle vamman tai sairauden johdosta kohtuuttoman vaikeaa ja henkilöllä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa.

Vammaiset ja pitkäaikaissairaat ihmiset joutuvat usein käyttämään taksia terveydenhuollon ja kuntoutuksen matkoilla. Taksipalveluissa käytettävän kaluston luotettavuus ja turvallisuus korostuvat vammaisten ja pitkäaikaissairaiden asiakkaiden kohdalla.

Invalidiliitto kannattaa esityksen mukaista ehdotusta siitä, että lain soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin M1-luokan ajoneuvot, jotka ovat soveltuvia yhden tai useamman matkan ajan pyörätuolissa istuvan

henkilön matkustamiseen. Tämä on välttämätöntä riittävän esteettömän ajokaluston saatavuuden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa ja siten turvaa toimintarajoitteisten matkustajien yhdenvertaista liikkumista sekä siten edistää YK:n vammaissopimuksen edellyttämien oikeuksien toteutumista.

Invalidiliitto pitää tärkeänä välttämättömien terveys- ja kuntoutuspalveluihin pääsyn turvaamiseksi, että käyttöoikeussopimukseen perustuvat sairausvakuutuslakiin perustuvat Kelan taksikuljetukset jätettäisiin lain voimaan tulon alkaessa soveltamisalan ulkopuolelle riittävän siirtymäkauden ajaksi. Tänä aikana tulee varmistaa päästöttömän kaluston sekä esteettömän latausinfrastruktuurin riittävyys alueellisesti, erityisesti haja-asutusalueilla.

Vähäpäästöinen, esteetön joukkoliikenne

Hallitusohjelmassa mainitaan nopeana toimenä päästöjen vähentämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi joukkoliikenteen vähäpäästöisen kaluston käyttöönoton vauhdittaminen. Invalidiliitto kannattaa tätä ja haluaa muistuttaa, että julkisissa hankinnoissa tulisi kiinnittää erityishuomiota vähäpäästöisyyden lisäksi myös kaluston esteettömyyteen.

YK:n vammaiskomitea painotti suosituksessa nro. 2 (esteettömyys) julkisissa hankinnoissa tavaroiden ja palveluiden esteettömyyden olevan vammaisten ihmisten positiivista erityiskohtelua. Mikäli julkinen liikenne olisi kaikkien käytettävissä, vähentäisi se yksityistä liikennettä tai muutoin julkisin hankinnoin tuettavaa liikkumista ja siten osaltaan edistäisi ilmastonmuutoksen torjumisen tavoitetta.

Invalidiliitto pitää tärkeänä, kuten luonnoksen perusteluosiossa onkin viitattu, tiedostaa Suomen sisäisen liikkumisen alueelliset haasteet; matkojen pituudet, sääolosuhteet sekä rakennetun latausinfrastruktuurin puutteet. Nämä luovat kokonaisuuden, jonka perusteella määräytyy, miten perustuslain sekä muun lainsäädännön edellyttämät liikennepalvelut tosiasiallisesti toimivat.

YK:n vammaissopimuksen 9. artiklan (Esteettömyys ja saavutettavuus) nojalla, jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaa vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn kuljetukseen sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Tästä tärkeästä periaatteesta Invalidiliitto kunnioittavasti muistuttaa ministeriötä.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 8. helmikuuta 2021

Petri Pohjonen

pääjohtaja

Laura Andersson

yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija riitta.saksanen@invalidiliitto.fi

